

HUKUKİ MAAKALALAR

#TEMSİL YETKİSİ (GALAT-I MEŞHUR OLARAK VEKÂLETNAME) KONUSUNDA YANILGILAR ÜZERİNE DÜŞÜNCELER

THOUGHTS ABOUT ERRORS FOR THE POWER OF ATTORNEY (PROXY AS COMMONLY ACCEPTED ERROR/SOLECISM)

Prof. Dr. E. Saba ÖZMEN*
Av./Atty. A. Göktuğ KAYA

ÖZET

Temsil yetkisi belgeleri uygulamada, belirtilmesi zorunlu olmadığı halde, temsil konusu tüm hukuki işlemler tek tek sayılmak suretiyle ve bu şekilde gereksiz derecede detaylı bir biçimde kaleme alınmaktadır. Ayrıca bu temsil yetkisi belgeleri yanlış şekilde "vekâletname" şeklinde adlandırılmaktadır. Türk Borçlar Hukuku Sistemi, her türlü hukuki işlemi gerçekleştirme yetkisi veren genel bir temsil yetkisi sistemini benimsemiştir; bu genel temsil yetkisinin sınırlandırılması ya da özelleştirilmesi ise kanuni ve iradi sebeplerle gerçekleşmektedir ve istisna teşkil etmektedir. Esasen kanunda özel olarak belirtilmesi gerektiği emredilmeyen hiçbir hukuki işlemin, temsil yetkisinde belirtilmesine gerek yoktur.

Anahtar Kelimeler: Temsil yetkisi, temsil yetkisinin niteliği, tek taraflı, hukuki işlem, şekle bağlılık, bağımsız, emredici hüküm

ABSTRACT

In general practice certificates of representation are drafted in a manner in which they contain each and every subject of the representation one by one with unnecessary detail and length despite the fact that they do not have to. Furthermore these certificates are wrongfully called as "Power of Attorney". Turkish Obligation Law System adopted a general representation authorization where it grants the representation to

* Hakem denetiminden geçmiştir.

* Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Özel Hukuk Ana Bilim Dalı, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mıcafir Öğretim Üyesi

perform all legal transactions; limitation or customization of this general representation is realized with legal or voluntary reasons and this constitutes an exception. In principle, legal transactions that do not need to be explicitly stated by the mandatory provisions of the law do not need to be specified in the certificate of representation.

Keywords: *Power of attorney, qualification of power of attorney, ex parte, legal transaction, former commitment, self contained, mandatory rule*

***

I- GENEL OLARAK KONUNUN SUNUMU

Uygulamada destanımı uzunlukta, sayfalar dolusu vekâletname örnekleri tam bir cehalet örneği olarak karşımıza çıkmaktadır. Sakallı Celal'in her zaman dile getirdiğimiz sözü ile: "*Cehlin ol mertebesi ancak tahsil ile mümkündür.*" Bu konuda hukukçuların düştüğü yanılıgılar anlaşılır gibi değildir. Korkunç bir şekilde gözlemlediğimiz üzere, "yanlış bilgi iyi bilgiyi kovar" şeklinde özetleyeceğimiz gibi, yanlış ortalığı o şekilde sarmaktadır ki, doğru bilgi sahiplerinin bir müddet sonra endişeye ve tereddüde kapılması kaçınılmaz olmaktadır.

Uygulamada adlandırılması bile yanlış olarak yapılan ve "vekâletname"¹ olarak dile getirilen temsil yetkisi belgelerinde, gereksiz bir gayretle, yapılabilecek her türlü işlemin hiçbirisinin atlanmaması endişesi taşınır hale gelmiştir. Tüm işlemlerin tek tek yazılması gerekliliği yolunda ortaya çıkan yanılıgılar, artık gerçeklerin yerini almıştır. Özellikle kamu tüzel kişileri tarafından kendi unvanlarının ve kendileri ile yapılacak tüm işlemlerin belirtilmiş olmasının aranması ve bu yolda resmi dairelerin dayattığı talepler karşısında tepkisiz kalmak mümkün değildir.

Bu makalenin amacı, 4721 sayılı Medeni Kanunumuz'un (MK) düzenleme konusu içinde kalan ve galat-ı meşhur adlandırma ile "vekâletname" olarak tabir edilen temsil yetkisi konusunda genel ve özel ayırımına bağlı ve bu ayırma vücut veren temsil yetkisi sınırlandırmaları konusunda bilgi vermektir.

¹ Akyol, Şener – Türk Medeni Hukukunda Temsil- Vedat Kitapçılık, İstanbul 2009 s. 123 "Türkçe'de temsil yetkisi belgesi, yetki belgesi ya da selahiyetname deyimleri kullanılıyor ve teklif ediliyorsa da, uygulamada temsil yetkisinin çoğunlukla vekâlet sözleşmesi ile birlikte verilmesi bu sözleşmenin de noterler tarafından "vekâletname" başlıklı kâğıtlara yazdırılması, günlük hayat ve işlem hayatı içinde temsil yetkisi belgesi değil "vekâletname" denilmesine neden olmuştur."

II- TEMSİL YETKİSİNE İLİŞKİN KANUNİ DÜZENLEME

Konu özel hukuk kişileri olunca, bu kişilerin hukuk sahaslarına ilişkin yapacakları hukuki işlemlerde temsil yetkisi, tamamen özel hukuk konusu olması dolayısıyla 6098 sayılı Borçlar Kanunumuzda (BK) düzenlenmiştir. Hemen belirtelim, özel hukuk kişilerinin gerçek veya tüzel kişi olarak verecekleri temsil yetkisi, bu yetki belgesi ile gerçekleştirilecek işlemin karşı tarafının özel hukuk kişisi ya da kamu hukuku tüzel kişisi açısından olması açısından hiçbir farklılık göstermez. Eş deyişle, özel hukuk kişilerinin özel hukuk sahasında yetki verdikleri bir işlemin karşı tarafının kamu tüzel kişisi olması, bu konuda verilecek temsil yetkisinin ayrı bir mevzuata tabi olacağı ve temsilin dayandığı farklı bir hukuki sebep olacağı anlamlarına gelmemektedir.

Diğer yönden borçlar hukukunun düzenleme konusu içinde kalmasına bağlı olarak BK uyarınca verilecek temsil yetkilerinin yalnızca borçlar hukuku sahasında işlem yapmaya yetkili kıldığı da ileri sürülemez. BK hükümlerince verilen temsil yetkisi ile örneğin vergi dairesinde işlem gerçekleştirilebilecektir. Başka bir örnekle somutlaştırmak gerekirse; Kamulaştırma Kanunu'nun "Satın Alma Usulü" başlıklı 8. maddesinde pazarlık usulü iradi yolla taşınmaz mülkiyetinin devrinde kamulaştırma muhataplarına temsilci marifetiyle kamu işlemlerini gerçekleştirmeleri mümkün kılınmıştır. Bu maddede sözü edilen "*Malik veya yetkili temsilcisi tarafından idare adına tapuda ferağ verilmesi halinde, kamulaştırma bedeli kendilerine ödenir.*" şeklinde düzenlemeye konu olmuş olan ve kendisine yollama yapılan temsilcinin yetkisi, ayrı bir resmi prosedüre dayalı olarak verilmesi gereken bir temsil yetkisi olmayıp, Borçlar Kanunu'nun aşağıda değineceğimiz düzenlemesine tabi temsil yetkisinden ibarettir.

Bu açıdan iradi temsil olarak adlandırdığımız temsil yetkisi konusunda, kamu tüzel kişilerinin özel hukuka ilişkin olarak gerçekleştirecekleri işlemlerinde dahi BK hükümlerince verilmiş temsil yetkilerine ihtiyacı olacağı açıktır. Bu yönü ile, kamu tüzel kişileri dâhil olmak üzere tüzel kişilerin organları aracılığıyla kullanacakları yasal temsil, araştırmamızın konusu dışında kalmaktadır. Gerçekten de BK 41/I hükmü gereğince "*Başkası adına ve hesabına temsil kamu hukukundan doğmuşsa, temsil yetkisinin içeriği ve derecesi bu konudaki yasal hükümlere ... göre belirlenir.*"

III- KANUNİ HÜKÜMLER

BK'nun temsil yetkisine ilişkin 40 – 48. maddelerinde "Temsil" üst başlığı altında düzenlenen temsil yetkisi, eski Borçlar Kanunu hükümlerine nazaran esaslı değişiklikler yapılmayarak başarılı bir biçimde sade bir ifadeye kavuşturulmuştur. Ancak temsil yetkisine ilişkin hü-

BK'nun 502 ve devamı hükümlerinde ve diğer özel hükümlerde temsil yetkisine ilişkin hükümler görebilmekteyiz.

Bu makalemizde önem arz eden yönüyle usulü işlemler açısından verilmesi gereken yetkiler için önemli bir rol oynayan Hukuk Muhakemeleri Kanunu HMK m. 74 hükmü de - her ne kadar bir usul kanununda yer alsa da - özel temsil yetkisi gerektiren hukuki işlemleri belirttiği için önem taşır.

IV- ARAŞTIRMAYA KONU YÖNÜ İLE TEMSİL YETKİSİNİN NİTELİĞİ VE ÖZELLİKLERİ

A) Temsil Yetkisi Bir Hukuki İşlemdir.

Bir kişinin diğer bir kişi adına hukuki işlemde bulunma yetkisi ya temsil olunanın rızasına (iradesine) dayanır ya da böyle bir yetki temsil olunanın iradesi dışında mevcuttur. Birinciye rızai (iradi) temsil yetkisi, diğerine de kanuni temsil yetkisi denilmektedir. Esasen BK m. 40 vd hükümlerinde rızai temsil yetkisi düzenlendiği için² biz konuyu rızai temsil yetkisi açısından ele alıyoruz.

Temsil yetkisi, kendisini bir hukuki işlemin yapılmasında temsil ettirmek isteyen şahsın temsilci olacak şahsa verdiği "yetki"dir. Yetkinin içeriği ve işlevi sebebiyle "temsil yetkisi" denilmesi doğrudur, gereklidir³. Sağlanmak istenen hukuki sonuç, BK m. 40 vd hükümlerinde düzenlenmiş kişilerin üst başlıkta hesabına (veya aynı zamanda adına) diğer kişilerle hukuki işlemler yapabilme yetkisinden ibarettir ve işte bu bakımdan, bu hukuki sonuca yönelik olarak diğer bir kişinin kendi hukuk sahasında, hukuki sonuçları kendi hesabına doğmak üzere hukuki işlemleri yapabilme yetkisinin sağlanmasını amaçlar⁴.

² Oğuzman, M. Kemal / Öz, M. Turgut Öz - Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 1 - 6098 Sayılı Yeni Türk Borçlar Kanunu'na göre güncellenip, genişletilmiş 9. Bası, İstanbul 2011, s. 230

³ Akyol adı geçen eser s. 4

⁴ Tarihsel süreçte, vekâlet ve iradeye dayanan temsil aslında uzun süre birbirine bağlı kurumlar olarak düşünülmüştür. 1866 yılında Alman kamu hukuku profesörü Paul Laband "Alman Genel Ticaret Kanunu Uyarınca Hukuki İşlemlerin Tamamlanmasında Temsil" isimli makalesi ile temsil ve vekâlet ayrımını ortaya koymuştur ve bu alanda vekâletin sinallagmatik bir sözleşme iken, temsil yetkisi verilmesinin sadece tek taraflı bir irade beyanı olduğunun ortaya konmasının önünü açmıştır.

Bu konuda ayrıntılı bilgi için: Akbiyık, Cem - Temsil Yetkisi ve Temel İlişki - İstanbul Hukuk Fakültesi Mecmuası Cilt I.V- S 4 (1997) s. 217 - 232

1) Temsil Yetkisi Tek Taraflı Bir Hukuki İşlemdir.

Hukuki işlemleri türleştiren üst başlık altında, süjenin niceliğine bağlı olarak yapılan ayırmada, temsil yetkisi verilmesi (yetkilendirme) işlemi tek taraflı bir hukuki muameledir⁵. Yukarıda andığımız hukuki sonuca yönelik "temsil olunan" diye adlandıracağımız kişinin irade beyanında bulunması, temsil yetkisini doğurmaya yeterlidir. Bu nedenle "temsilci" dediğimiz diğer kişinin (kendine has özellikle "üçüncü kişi" diye tanımlamıyoruz.) kabulü zorunluluğu bulunmamaktadır. Eş deyişle temsil yetkisinin hukuk sahasına geçerli bir hukuki işlem olarak katılması için temsilcinin kabulü gerekliliği yoktur. Von Tuhr bunu şu şekilde açıklamıştır: "Temsil yetkisi, bizim hukukumuzda, temsil olunanın temsilciye varması gereken bir irade beyanına dayanan tek taraflı bir hukuksal işlem ile verilir. Yetki verme (yetkilendirme) bir sözleşme olmadığı için bunun temsilci tarafından kabulüne gerek yoktur."⁶

Bu noktada, temsil yetkisinin kendine has özellikleri karşısında temsilcinin kabulünün de çok hassas bir ayırımla hukuki açıdan analiz edilmesi gerekir. Temsil yetkisinin kullanılması yolunda rızaya mı yoksa bu kabulün temsil yetkisinden bağımsız olarak aşağıda üzerinde duracağımız temsil yetkisinin kullanılmasını yükümlülük haline getiren başka bir sözleşmenin de (sıklıkla vekâlet sözleşmesi örneğinde ortaya çıktığı gibi) aynı zamanda doğumuna vücut veren bir kabule mi bağlı olduğu sorgulanmalıdır.

2) Temsil yetkisi şekle bağlı bir hukuki işlem değildir.

Temsil yetkisi düzenleme sahası içinde kaldığı Borçlar Kanunumuzca bir şekle bağlanmış değildir. Genel kural BK 12. madde hükmünce düzenlememeye bağlı sonuç temsil yetkisinin tamamen şekil serbestisi kuralları içinde geçerlilik (sıhhat) şekline bağlanmamış olmasıdır. Temsil yetkisinin bir şekle bağlı olmadan verilmesi, bu yetki ile yapılacak işlemin hemen yapılmayacak olmasındandır.⁷ Bu sonuçla temsil olunan, temsil yetkisini dilediği şekilde düzenleyebilecektir.

Uygulamada, yetkili olduğunu ispat edebilmesi için mümessile bir yetki belgesi verilir. Yetkinin kapsamını da gösteren bu belge bazen el

⁵ Hatemi, Hüseyin / Gökyayla, Emre - Borçlar Hukuku Genel Bölüm - 2. Bası Vedat Kitapçılık İstanbul 2012, sayfa 100

⁶ Von Tuhr, Andreas - Borçlar Hukukunun Umumi Kısmı Cilt I (çeviren Cevat Edege) İstanbul, 1952, sayfa 341

⁷ Akyol, Şener - adı geçen eser, s. 177

yazısıyla hazırlanmış ve imzalanmıştır. Bazen de noter önünde düzenlenmiştir.⁸

Tam bu noktada araştırma konumuzun özü, yazılı veya resmi şekilde düzenlenen temsil yetkilerinin niteliğine bağlı olarak, bu yetkilerin içeriğinde yatmaktadır. Bu bağlamda temel kural BK 17. maddenin “Kanunda şekle bağlanmamış bir sözleşmenin taraflarca belirli bir şekilde yapılması kararlaştırılmışsa, belirlenen şekilde yapılmayan sözleşme tarafları bağlamaz.” şeklindeki hüküm getiren 1. fıkrasıdır. İlgili hüküm her ne kadar sözleşmeler hakkında hüküm getiriyor olsa da bu maddeden elde edilen çıkarımlar ile bu konuda da iradi şekil geçerli olacağı sonucuna varılacaktır. Ancak bu noktada sözleşme olmamaya bağlı olarak, yani tek taraflı bir hukuki işlem olması özelliği göz önüne alınacak olursa, şu ilginç sonuç karşımıza çıkacaktır: İradi şekilde; karşı taraf kanunun geçerlilik şekline bağlamadığı bir yönde sözleşme önerisini, sübjektif, esaslı unsur özelliği ve karşı önerisi ile belirli bir şekilde yapmadığı ve anılan şekle uymadığı takdirde, sözleşme tarafları bağlamayacak, yani geçerli bir şekilde doğmamış olacaktır.

Oysa temsil yetkisinde, tek taraflı irade beyanı ile geçerli olan temsil yetkisinin varlığına dayanan ve bu yetki ile işlem yapacak temsilcinin karşı tarafı, doğrudan temsil yolu ile temsil olunanın verdiği temsil yetkisinin belirli bir şekilde yerine getirilmesini, aksi takdirde temsilciyle yapacağı sözleşmenin tarafları bağlamayacağını karşı önerisi ile dayatmaktadır. İşte bu noktada temsil yetkisinin anılan şekilde yapılma zorunluluğu iradi şekilden değil temsil yetkisinin ispat şekline dayanmaktadır. Başka bir deyişle, temsilciyle işlem yapacak karşı taraf, temsil olunanın bu sözleşme ile bağlı olmasına dayalı olarak temsil yetkisinin anılan şekilde ispatını arzulamaktadır. Sonuç itibarıyla temsilci ile işlem yapacak karşı taraf, temsil yetkisinin kullanılacağı sözleşmenin sübjektif esaslı unsuru olarak bu defa temsil yetkisinin kendi arzu ettiği şekilde ispatlanmasını, aksi takdirde temsilci ile yapacağı sözleşmenin kendisini bağlamayacağını, yani geçerlilik taşımayacağını karşı tarafa bildirmektedir. Böylece temsilci ile karşı taraf arasında temsil olunanı bağlayacak sözleşme ilişkisi kurulamamaktadır.

Temsil yetkisinin herhangi bir geçerlilik şekline bağlı olmamasının hukuki sonucu olarak, taraflarca bir ispat şekline bağlanmasının istendiği hallerde, temsil yetkisinin asgari adı yazılı şekilde düzenlenmesi gerekecektir. Hal böyle olmakla bu yazılı belgenin varlığı BK m. 40-48 hükümlerinde yalnızca 44. maddede

⁸ Reisoğlu, Safa – Borçlar Hukuku Genel Hükümler 16. Bası Betaş Yayınları, İstanbul 2004, sayfa 129

“Temsilciye yetki belgesi verilmişse, yetkinin sona ermesi durumunda temsilci, bu belgeyi temsil olunana geri vermekle veya hâkimin belirleyeceği yere bırakmakla yükümlüdür.

Temsil olunan veya halefleri, temsilcinin belgeyi geri vermesi için gerekeni yapmazlarsa, bundan dolayı iyiniyetli üçüncü kişilerin zararını gidermekle yükümlüdürler.”

anılmış ve hükme bağlanmıştır. İşte bu konuda uygulamada galat-ı meşhur olarak “vekâletname” tabiri yerleşmiş bulunmaktadır. Bunun sebebi basittir. Aşağıda örnek vereceğimiz sınırlı birtakım uygulamalar bir yana bırakılacak olursa, temsil yetkisi verilmesi ile çoğunlukla güdülen amaç sonucu, bu yetkinin kullanılma yükümlülüğünü getiren sözleşmenin bir vekâlet sözleşmesi olmasıdır.

3) Temsil yetkisi bağımsız bir hukuki işlemdir.

a) Temsil yetkisinin kullanılması, temsilci ile temsil olunan arasında kurulan herhangi bir sözleşmenin konusu olmak zorunda değildir.

Bu başlık ile temsil yetkisinin bağımsız niteliğine bağlı olarak tek başına ve temsil olunan ile yapılacak bir sözleşmenin edim yükümlülüğü kapsamında kullanılma zorunluluğu bulunmadığı kastedilmektedir. Bu saptama ile, temsil olunanın kendisine verilmiş temsil yetkisi sonucu ilgili hukuki işlemi yapmaya yönelik kabulü ve bu temsil yetkisi ile konusu hukuki işlemi gerçekleştirmesi, yani maddi sonuç olarak hukuk sahasına dahil etmesi, bu konuda BK 1. maddesi 2. fıkrası gereği üstü kapalı (zımni) yapılmış bir irade açıklamasına dahi vücut vermez. Söz konusu gerçekleştirme, herhangi bir ivaz söz konusu olmamasına dayalı olarak – ki değineceğimiz gibi tarafların bu yolda bir ivazı kararlaştırması, temsil yetkisinin kullanılmasına yönelik ondan bağımsız bir sözleşmeye vücut verir – bağışlama sebepli (causa donandi) kendine özgü bir hukuki nitelik arz eder. Tekrar etmek gerekirse, temsilcinin temsil yetkisinin konusu hukuki işlemi yapmaya girişmesi ile doğan bir iş görme sözleşmesinin varlığı hiçbir şekilde öne sürülemeyecektir. Bu yönde iş görme ilişkisinin doğumu için, ayrıca bu iş görme yükümlülüğünün doğumunu BK m. 3 vd. hükümleri kapsamında sağlayacak karşılıklı irade beyanlarına ihtiyaç olacaktır.

Temsil yetkisi veren tek taraflı hukuki muamele (yetkilendirme, Procuration, Vollmacht, Bevollmächtigung) iç ilişkide (M) ile (T) arasında kurulan vekâlet akinden farklıdır. Vekâlet (mandatum, mandat, Auftrag) bir sözleşmedir.⁹

⁹ Hatemi / Gökavla. adı geçen eser. sayfa 101

b) Temsil yetkisinin kullanılmasının bir sözleşmeye konu yükümlülük olması halinde temsil yetkisi bağımsızlığını korur.

Andığımız şekilde temsil yetkisinin kullanımının herhangi bir sözleşmenin yükümlülüğü konusu olmaması, uygulamada sıklıkla rastlanacak bir durum değildir. Günümüz yaşantısında temsil yetkisinin temsilci tarafından kullanılması yani temsil olunanın hukuk sahasında hukuki sonuç doğuracak hukuki işlemlere vücut verme isteği, genellikle temsil olunanın bu yolda bir alacak hakkına kavuştuğu ve dolayısıyla temsil olunanın da bu yönde bir yükümlülük altına girdiği sözleşmelere vücut vermektedir.

Bu yolda sözleşmelerin yalnızca vekâlet sözleşmesi ile ilintilendirerek başka sözleşmelerin ayırına varılmamış olması eksiklik olacaktır. Örneğin günlük ihtiyaçlarımızı karşıladığımız mağazalardan yaptığımız alışverişlerde gerçek kişi tacir veya bir şirket niteliğinde karşımıza çıkan satıcının temsilcisi ile yaptığımız satım sözleşmelerinde satıcı yerine temsilcileri ile muhatap oluruz. Ancak 40. maddenin 2. fıkrasının "... Ancak, karşı taraf bir temsil ilişkisinin varlığını durumdan çıkartıyor veya çıkarması gerekiyor ya da hukuki işlemi temsilci veya temsil olunanın biri ile yapması farksız ise, hukuki işlemin sonuçları doğrudan doğruya temsil olunanına ait olur." şeklindeki 2. cümlesi, bu noktada gözden kaçan hususlara dikkatimizi çekmektedir. Bu sonuçla da alıcı olarak karşımızda temsilcinin bulunup bulunmaması, yarattığı farksızlık olgusu sebebiyle bizi ilgilendirmemektedir.¹⁰

Başka bir örnek vermek gerekirse: Arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesi gereği iş sahibi/arsa malikine, yükleniciye arsada gerçekleştireceği imalatlara bağlı olarak kat irtifakı tapusu şeklinde etap etap tapu devri yapması gereken sözleşme gereği dilediği kişilere alacağın devri (temlik) yolu ile geçirmesini sağlayan temsil yetkisi (vekâletname) vermesi zorunluluğu getirilebilir. Bu da bize isimsiz bir sözleşme olan arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesi ile bağlantılı doğan bir temsil yetkisi örneği sunmaktadır.

Sonuç olarak bu örneklerde temsil yetkisi ile kullanılmasını yükümlülük veya karşı tarafa alacağı hakkı sağlama yolunda hak niteliğine büründürülen sözleşme, temsil yetkisi ile hiçbir şekilde hukuken birbirine

¹⁰ Bu noktada "İlgili İçin İşlem" kavramına değinmek yerinde olur. İlgili işlem teorisi, doğrudan temsil için kilit rol oynayan ve temsilcinin üçüncü kişi ile yaptığı sözleşmede, temsilcinin, temsil olunan adına ve hesabına davrandığını açıklama zorunluluğu anlamına gelen açıklama teorisini gerekli bir yumuşatma getirmek için ortaya konmuş bir teoridir. İlgili için işlem, dolaylı temsil anlamına gelmemektedir. Borçlar Kanunu'nun 40. maddesinin 2. fıkranın 1. cümlesi açıklama ilkesini, 2. cümlesi ise ilgili için işlem durumlarını ortaya koymaktadır. Bu konuda bkz. Akünal, Teoman - Türk-İsviçre Borçlar Kanunu'nda İlgili İçin İşlem Teorisi, İstanbul 1975

karışmayacak ve her ikisi de bağımsızlıklarını koruyacaklardır. Gene çoğunluk uygulamaya bağlı olarak vekâlet sözleşmesi ile birlikteliğine dayalı sonuç getirmek gerekirse, başarılı bir yeni düzenleme ile eski BK m. 396 hükmü yeni 512. madde ile "Vekâlet veren ve vekil, her zaman sözleşmeyi tek taraflı olarak sona erdirebilir. Ancak, uygun olmayan zamanda sözleşmeyi sona erdiren taraf, diğerinin bundan doğan zararını gidermekle yükümlüdür." şeklinde bir düzenlemeye konu olmuştur. Bu hüküm ile BK 42. maddenin 1. fıkranın 1. cümlesinin "Temsil olunan, hukuki bir işlemde doğan temsil yetkisini her zaman sınırlayabilir veya geri alabilir." şeklindeki düzenlemesinde sözü edilen geri alma hakkının, yani eski tabirle "azlin" farklılığı açıktır. Süresiz yapılmış bir vekâlet sözleşmesinde iş sahibi/temsil olunan vekâlet sözleşmesini sona erdirmesine rağmen vekil temsilciden ertesi gün yapılacak sözleşmeyi yapmasını istemesi halinde, vekâlet sözleşmesi sona ermekle birlikte, ertesi gün yapılacak sözleşmeyi temsil yetkisi ile yapan temsilcinin, yaptığı sözleşmenin temsil olunanı bağlamayacağı ileri sürmesi mümkün değildir.

V- TEMSİL YETKİSİNİN UYGUN OLMADIĞI HALLER VE SINIRLANDIRILMASI**A) Temsil Yetkisine Konu Olamayan Hukuki İşlemler****1) Temsil Yetkisinin Kanundan Dolayı Yasak Olduğu Haller**

Kural olarak temsil, tüm hukuki işlemlerin yerine getirilmesi için kullanılabilir. Temsil olunan kişi temsilciye verilen yetkinin kapsamını tayin etme hak ve özgürlüğüne sahiptir. Ancak kanun bazı hukuki işlemlerin, temsile konu olmasını, bu hukuki işlemleri yerine getirmek üzere kişilerin yetkilendirilmesini açıkça yasaklamıştır.

- Evlenme
- Evlenmenin iptalini dava
- Evlat edinmeye muvafakat
- Evlat edinmenin sona erdirilmesi
- Vasiyetname yapılması
- Vasiyetnameden dönme
- Miras mukavelesi yapma
- Miras mukavelesinden dönme
- Mirasın reddi

İşlemlerinin yasanın açık hükmüne göre temsilci aracılığı ile yapılması yasaktır.¹¹

¹¹ Akyol, Şener - adı geçen eser s. 35

Bu işlemlerin yapılmasına ilişkin temsil yetkisi yok hükmündedir. Örneğin "..... miras payımı reddetmek üzere X kişisini yetkili kıldım." şeklinde bir yetkilendirme yok hükmünde olacaktır.

2) Hukuki İşlemin Doğası Gereği Temsil Yetkisi Verilmeye Uygun Olmaması

Yukarıda da bahsedildiği üzere kural olarak ister tek taraflı ister iki veya çok taraflı işlem olsun ister borçlandırıcı ister tasarruf işlemi olsun bütün hukuki işlemler temsil yoluyla yapılabilir¹². Ancak öyle hukuki işlemler vardır ki bunların temsil yolu ile gerçekleştirilmesi işlemin hukuki niteliğine ve özelliğine uygun değildir.

Eğer yapılan bir hukuki işleme, işlem yapan şahsın bizzat katılması gerekiyor ise bu durumda temsil caiz olmayacaktır. Bu işlemler, kişinin bizzat varlığını gerektirir ve temsile müsait değildir. Şöyle ki bu işlemlerde irade açıklaması ancak hak sahibi tarafından bizzat yapıldığı sürece bir anlam taşıyacak, temsil yoluyla yapıldığı takdirde bir anlamı olmayacaktır.

Keza şahsa sıkı sıkıya bağlı haklar da temsil yolu ile kullanılmamaktadır. Boşanma, nişanı bozma, nesebin reddi, yargısal rüşt talep etme hakları bu mahiyettedir. Kişisel olarak kullanılacak haklarda karar verme yetkisi, hak sahibi dışında bir kişiye tanınmaz. Ancak, hak sahibi, hakkını kullanmaya karar verirse, bunun kullanılması ile ilgili işlemleri yapmak üzere bir kişiyi yetkili kılabilir. Örneğin boşanmaya karar veren kimse, boşanma davası açık yürütmek üzere bir avukata vekâlet verebilir¹³.

Ne var ki bazı işlemlerde işlemin gerçekleştirilmesi için dahi temsilci kullanılmasına işlemin niteliği müsaade etmeyecektir.

B) Temsil Yetkisinin Sınırlandırılması

Temsil yetkisi, sınırlandırılabilen bir yetki özelliği taşımaktadır. Bu sınırlandırma, kanunun emredici bir hükmünden doğduğu gibi, kanunun sınırlanmamış olduğu işlemler de bu defa irade özgürlüğüne tabi olarak temsil olunanın irade beyanıyla tek taraflı olarak sınırlandırılabilir.

Temsilciye verilen yetkinin içeriğinin belirlenmesi sadece temsil olunan bakımından değil, temsil ilişkisinin diğer köşelerinde yer alan temsilci ve üçüncü şahıs için de önem taşır.¹⁴

¹² Oğuzman, M. Kemal / Öz, M. Turgut – adı geçen eser s. 226

¹³ Oğuzman, M. Kemal / Öz, M. Turgut – adı geçen eser s. 226

¹⁴ Akyol, Şener – adı geçen eser s. 101

1) İradî Sınırlandırma

Temsil yetkisi veren kişi, temsilciye her türlü işlemi yapabilecek (BK m. 504'te sayılan işlemler dışında) bir temsil yetkisi vermiş iken, örneğin "taşınmazlarını kiraya veremez" (konu bakımından), "m²'si 10 TL'den aşağı düşük kiraya veremez" (miktar bakımından), "noter sözleşmesiyle yapılmadıkça kiraya veremez" (şekil bakımından), 2 yıl geçerli olmak üzere (süre bakımından), "memur olmayan veya memur kefil olmayan kişilere kiraya veremez" (kişi bakımından) şeklinde ibareler koymak suretiyle sınırlamalar yapabilecektir. Bu açıdan aşağıda BK m. 504 bakımından açıklayacağımız kanun açık hükmü gereği özel yetki gerektirme sonucu yapılamayacak işlemlerin, temsil yetkisinde açıkça zikredilmesi (örneğin temsilci bu temsil yetkisiyle taşınmazlara ilişkin devir ve sınırlandırma yapamaz.), bu işlemlerin özel yetki gerektiren işlem olma niteliğini değiştirmeyecektir.

2) Emredici Hükme Dayalı Kanuni Sınırlama

"Genel-Özel Temsil Yetkisi Ayrımı" başlığı altında ayrıntılı bir biçimde değineceğimiz üzere, kanun bazı işlemler için verilen temsil yetkisinde, bu işlemin temsil yetkisine konu olduğunun açıkça belirtilmesini emretmiştir.

Şu halde, "X kişisini temsilcim tayin ettim." şeklinde en geniş şekilde bir genel temsil yetkisi verilse dahi, bu temsil yetkisi HMK m. 74 ve BK m. 504/son hükümleri gereği kanunen sınırlanmış olacaktır.

Bu konuya aşağıda değineceğimizden burada sadece, söz konusu kanun hükümlerinin temsil yetkilerini kendiliğinden sınırladığını belirtmekle yetiniyoruz.

VI- GENEL-ÖZEL TEMSİL YETKİSİ AYRIMI

A) Genel Bakış

Aslında kanunda getirilmemiş bir ayırım olarak genel (umumi) ve özel temsil yetkilisi ayırımı konunun yasal niteliğinden kaynaklanmaktadır. Hiçbir sınırlama getirilmemiş iradi temsil yetkisi, genel temsil yetkisi olarak adlandırılırken, yalnızca belirli bir hukuki işlem veya sayılmış işlemler için verilen temsil yetkisi "özel temsil yetkisi" olarak adlandırılmaktadır. Bu ayırma dayalı olarak "adıma ve hesabıma hukuki işlem yapılabilir" diyerek bir kişiye verilen temsil yetkisini "genel temsil yetkisi" olarak adlandırmak gerekecek, ancak bu ifadeyi takiben tek bir sınırlama getirerek örneğin "taşınmazlarımı kiraya veremez." şeklinde bir sınırlandırma yapılırsa, bu husus temsil yetkisine özel nitelik kazandıracaktır. Ayrıca aşağıda değineceğimiz üzere kanuni sınırlandırmalar, genel temsil yetkisini kendiliğinden sınırlandıracaktır.

Özel yetkiden ne anlaşılacağını kesinlikle ifade etmek güçtür. Özel yetki aranmasındaki amaç dikkate alınarak yetki verilirken hangi hususların belirtilmesi gerektiği saptanabilir. Örneğin bütün taşınmazları satma yetkisini özel yetki saymak güçtür. Keza taşınmazlarla ilgili olarak her türlü yetki verilmesi, özel yetki olarak belirsiz ve yetersizdir. Buna karşılık bir semt veya sokak belirtilerek oradaki taşınmazlar hususunda belirli tasarrufla bulunmak üzere verilen özel yetki yeterli sayılabilir.¹⁵

Bu bağlamda talimat kavramına da değinmek yerinde olacaktır. Temsil olunanın temsilciye temsil yetkisini kullanması için verdiği direktiflere, temsil yetkisinin kullanılması hususundaki isteklerine talimat denir. Von Tuhr, temsil olunanın genel temsil yetkisi ile verdiği temsilcisine gönderdiği telgrafla belli bir işlemi hiç yapmaması veya daha elverişli şartlarla yapmasını istemesini talimata örnek göstermektedir.¹⁶

Talimat ile temsil yetkisinin sınırlandırılmasını karıştırmamak gerekir. Temsil yetkisinin yukarıda belirtildiği gibi değişik açılardan sınırlandırılması talimat değildir. Tanımından da anlaşılacağı üzere talimat temsil olunanın verdiği temsil yetkisini sonradan sınırlaması ihtimalinde söz konusu olur. Önceden verilmiş yetkinin sonradan sınırlanması da talimat yoluyla gerçekleşir.¹⁷ Ayrıca talimat, temsil olunan ile temsilci arasındaki iç ilişki kapsamındadır ve bu bakımdan temsil yetkisini ne derecede sınırlandırdığı tartışmalı bir konudur.

B) Kanunen Özel Olarak Yetki Gerektiren İşlemler

Bu haller takdir edileceği üzere kapalı adet (sınırlı sayıda, numerus clausus) sayılmıştır. Bunu yaparken kanun koyucunun amacı, tıpkı şekle bağladığı işlemler açısından öne sürdüğü üzere güvene dayanan temsil ilişkisinde anılan işlemler bakımından temsil olunanın ayrıca düşünmesini sağlamaktır. Böylece aşağıda belirteceğimiz gibi ispat şekline bağlı temsil yetkisi verilmesinin uygulamada yarattığı zorluğa bağlı olarak anılan işlemleri açık bir irade beyanına bağlama zorunluluğu işlenmiştir.

Ayrıca genel temsil yetkisinin şekle bağlı olmamasına dayalı olarak ayrıca zikredilmesi gereken bu işlemlerin irade beyanının içinde yer alması da yine şekle bağlı değildir. Ancak takdir edileceği üzere böyle bir irade beyanı ayrımı hemen her zaman bir ispat şeklini oluşturan temsil belgesinin varlığını gerekli kılacaktır.

¹⁵ Oğuzman, M. Kemal / Öz, M. Turgut – adı geçen eser, sayfa 240

¹⁶ Akyol, Şener – adı geçen eser s. 115

¹⁷ Cihan, Hulki – Temsil Yetkisinin Verilmesi ve Kapsamının Belirlenmesi, 2011, İstanbul, s. 112

Özel yetki gerektiren halleri düzenleyen kanun hükümlerini incelediğimizde karşımıza iki farklı hukuk disiplinine dayalı hükümler çıkmaktadır. Borçlar Kanunu ve Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda yer alan bu hükümleri irdelenecek olursa temelde kanunun sınırlı sayıda saydığı bu işlemlerin, temsil olunanın adına ve hesabına yapılabilmesi için, bu yetkileri genel temsil yetkisi dışında veya vereceği özel yetki dışında işlemleri arzu etmeksizin özel temsil yetkisi gerektiren işlemleri açıkça zikretmesi de geçerli olacaktır. Bu durumda temsilci, sadece ilgili kanun hükmünde sayılmış olan özel temsil yetkisi gereken işlemleri yapabilecektir. Özel temsil yetkisi gereken haller için doğrudan temsilciyi ifade eden "adına ve hesabına" ibaresi kullanılmıştır, çünkü temsil olunanın yalnızca hesabına yapılan dolaylı temsil durumunda maddelerin uygulama kabiliyeti olamaz. Bu durumda karşı tarafın temsil olunanın sıfatı hakkında bir bilgisinin olmayacağı açıktır. Zira dolaylı temsilci hukuki işlemi kendi adına fakat başkası hesabına yapmaktadır.¹⁸

1) Borçlar Kanunu m. 504/son Hükümü

Borçlar Kanunu'nun "Vekil, özel olarak yetkili kılınmadıkça dava açamaz, sulh olamaz, hakeme başvuramaz, iflas, iflasın ertelenmesi ve konkordato talep edemez, kambyo taahhüdünde bulunamaz, bağışlama yapamaz, kefil olamaz, taşınmazı devredemez ve bir hak ile sınırlandırılmaz." şeklindeki 504. maddesi son fıkrası, bir vekalet kapsamında verilecek temsil yetkisinde, maddede sayılan işlemlere ilişkin yetkinin mutlaka açıkça belirtilmesi gerektiğini hükme bağlamıştır.

Hükümde anılan özel yetkilendirmenin zorunlu olduğu bu hallerin sınırlı sayıda olup olmadığı konusunda doktrinde görüş birliği yoktur. Bir görüş uyarınca bu haller sınırlı hükümde sınırlı sayıda belirtilmiştir. İkinci ve hakim görüş ise bunların sınırlı sayıda belirtilmediği yönündedir. Bu ikinci görüş, bir işlem için özel yetki verilmesinin objektif ya da sübjektif birtakım kriterlere bağlanması gerektiğini belirtmiştir. Hatta m. 504/son hükmünden dışarı çıkılabilecek haller olduğunu ortaya koyan bazı Yargıtay kararları dahi mevcuttur.¹⁹

Kural olarak özel düzenlemelerde özel yetki aranması sadece vekalet vereni korumakla kalmayıp vekil ile hukuki ilişki içinde olan üçüncü kişileri de etkilediğinden ve vekâletin kapsamına kanuni bir sınırlama getirdiğinden, kanundaki sayma, örnek gösterme gibi (tadadi) değil, sınırlı sayma (tahdidi) olarak kabul edilmelidir.²⁰

¹⁸ Oğuzman, M. Kemal / Öz, M. Turgut – adı geçen eser, sayfa 224

¹⁹ Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Cihan, Hulki – adı geçen eser s. 94 vd.

²⁰ Yavuz, Cevdet - Borçlar Hukuku Dersleri Özel Hükümler, Beta Yayınları, İstanbul 2013, sayfa 618

2) HMK m. 74 Hükümü

BK m. 504'e paralel bir hüküm olan HMK m. 74 hükümü de kanunda özel yetki ile verilebilecek temsil yetkisine bir örnek teşkil etmektedir.

"Davaya vekâlette özel yetki verilmesini gerektiren hâller" isimli maddede, vekâlet kapsamında vekile temsil yetkisi vermek isteyen müvekkil, maddede sayılan hallerde mutlaka açıkça yetki vermek zorundadır. Aksi halde söz konusu işlem, vekil tarafından gerçekleştirilemez.

Esasen yeni HMK m. 74 hükümü, eski Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu ("HMUK") m. 63'ün genişletilmiş halidir, eski HMUK m. 63'te sayılmamasına rağmen diğer kanunlarda yer alan bir kısım yetkiler ile öğretide ve Yargıtay kararlarında kabul edilen diğer bazı yetkiler daha m. 74 kapsamında belirtilmiştir.²¹

Aslında temsil yetkisine ilişkin olarak düzenleme getiren ve fakat BK'nun Özel Borç İlişkileri başlığında vekâlet sözleşmelerine ilişkin olarak 504. son f. hükmünde yer alması gerekirken eski m. 63'te "Sara-haten mezuniyet verilmemişse vekil sulh olamaz ve aharı tahkim veya ibra ve davadan hiçbir suretle feragat veya hasmın davasını ve teklif olunan yemini kabul veya mahkûmünbihi kabız ve haczi fekkedemez. Yeminin kabul veya reddini beyan için salahiyet ancak yemin edecek kimse tarafından yemin teklif olunan meseleye ittila kesbettikten sonra verilebilir." şeklinde düzenlemeye konu olmuş olan ahz-u kabz (almak, hukuki bir sözleşme ve işlem ile gereken teslim ve tesellüm) kurumu, bir usul hukuku kurumu gibi değerlendirilse de, tüm genel borç ilişkilerinde mahkeme ve icra dairelerinde para tahsili dışında da uygulama alanı bulmakla özel temsil yetkisi taşıyan temsil yetkisi belgelerini düzenleyen yeni HMK 74. maddede yer almamaktadır ve bu sebeple artık ahzu kabzın gerçekleştirilmesi için özel yetki verilmesi gerekmemektedir.

C) Özel Temsil Yetkisi Sınırlandırmalarının Zorunlu Olarak Şekle Bağlılığı

Sözlü dahi verilebilecek temsil yetkisinin²² bu niteliği ile genel temsil yetkisi ile yapılamayacak işlemlerle sınırlandırılması (örneğin taşınmazın kiraya verilmesi) ya da genel temsil yetkisi ile yapılamayacak işlemlerin özel yetki gerektiren işlemlerle donatılarak temsil yetkisi içeriğine dâhil edilmesi, yukarıda izah ettiğimiz üzere asgari ispat açısından

²¹ Yılmaz, Ejder - Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi - Yetkin Yayınları, Ankara 2013, sayfa 643

²² Hatta büyük bir çoğunluk, temsilcinin temsil olunan adına yapacağı hukuki işlem bir şekle tabi olsa bile bu hususta temsil yetkisi veren beyanın gene de şekle tabi olmadığını kabul etmektedir. Oğuzman, M. Kemal / Öz, M. Turgut s. 237

adi yazılı şekli gerektirecektir. Yalnızca adi yazılı şekilde bir temsil belgesi sayesinde, içeriği konusundan kaldırılan veya dâhil edilen hukuki işlemlere göre irade beyanı saptanabilmektedir.

Temsil olunan, temsilciye yazılı bir belge (yetki belgesi) vermiş ise, temsilci bu belgeyi 3. Kişilere gösterebilir. Bu da dış temsil yetkisinin bildirimini yerine geçer.²³

Genel kural, temsil yetkisinin şekle bağlı olmadan verilebilmesi iken, bazı önemli sözleşmeler için kanun, söz konusu sözleşme ile ilgili olarak verilen yetki belgesinin de bir şekle tabi olmasını aramıştır. Örneğin BK'nun 583. Maddesinin "*Kendi adına kefil olma konusunda özel yetki verilmesi ve diğer tarafa veya bir üçüncü kişiye kefil olma vaadinde bulunulması da aynı şekil koşullarına bağlıdır. Taraflar, yazılı şekle uyararak kefilin sorumluluğunu borcun belirli bir miktarıyla sınırlandırmayı kararlaştırabilirler.*" şeklindeki 2. fıkra hükmü, kefaletle ilişkin temsil yetkisinin de aynı maddenin 1. Fıkra hükmünde öngörülen şekle bağlı olduğunu hükme bağlamıştır.

Başka bir örnek olarak, MK m. 1015'in istemde bulunanın tasarruf yetkisini ve hukuki sebebi belgelemiş olmasını zorunlu kılan 1. fıkrasını takiben "*İstemde bulunan kimse, kendisinin, sicilde hak sahibi görünen kişi veya bu kişinin temsilcisi olduğunu ispat etmek suretiyle tasarruf yetkisini belgelemiş olur.*" şeklindeki 2. fıkrada temsili ispat ortaya konmaktadır. Tapu Sicil Tüzüğü'nün 18. maddesi 4. bendinde de ispat, "*İstem vekâleten yapılmışsa, vekilden 18/1/1972 tarih ve 1512 sayılı Noterlik Kanununa göre düzenlenmiş ve istem konusu işleri yapmaya yetkili olduğunu içerir vekâletname istenir.*" şeklinde kurala bağlanmıştır.

Tam bu noktada konu taşınmaz olunca, BK 504. madde hükmünün "...taşınmazı devredemez ve bir hak ile sınırlandıramaz." hükmüne tabi olarak genel temsil yetkisi ile yapılamayan, örneğin MK m. 706, m. 781, m. 840, m. 856 gibi taşınmaza ilişkin borçlandırıcı işlemler ve tasarruf işlemleri, resmi şekle ve tescile tabi olmakla, bu işlemler açısından, temsilci tarafından temsil yetkisi belgesinde (vekâletnamesinde) yalnızca "taşınmazımı devir ve hak ile sınırlandırabilir" ifadesi ile yetinilebileceği, işlemlerin somut olarak isim isim zikredilmesi gerekmediği öne sürülebilir.

Ancak Tapu Sicil Tüzüğü'nün yukarıda belirttiğimiz m. 18 4. bendi hükmü bu durumu "...istem konusu işleri yapmaya yetkili olduğu içerir vekâletname istenir." şeklindeki ifade ile kurala bağlamıştır. Bu

²³ Kocayusufoğlu, Necip, Bir Yetki Belgesi İle Kanıtlanan Temsil Yetkisinin Geri Alınmasında Üçüncü Kişilerin İyi Niyetinin Korunması Açısından BK m. 33/II, 34/III ve 37 Karşısında BK m. 36/II'nin Uygulama Alanının Belirlenmesi (Prof. Dr. Haluk Tandoğan'ın Hatırasına Armağan) Ankara, 1990

İtibarla, taşınmaz ile ilgili işlemlere ilişkin temsil yetkisi verildiğinde, yapılmak istenen işlemin veya işlemlerin mutlaka açıkça belirtilmesi gerekir.

Bu konuda verilen vekâletname BK m. 504 anlamında borçlandırıcı işlem belirtmeksizin yalnızca tasarruf işlemine ilişkin devri içermekte ise (örneğin "adıma taşınmazlarımı devredebilir."), bu takdirde Türk hukukunda nedensellik ilkesi gereği temelini oluşturan borçlandırıcı işlemlerin (taahhüt muamelesi olarak örneğin tüm satış, mal değişimi, bağışlama dışında isimsiz sözleşmelere dayalı olarak) yapılmasına da yetki içerdiği açıktır. Diğer yönden "devir" ifadesi kullanıldığı takdirde çoğun içinde az, büyüğün içinde küçük bulunmasına dayalı yorum gereği "evleviyetle" tatbik sonucu m. 504/son hükmünde sayılan hak ile sınırlandırmayı içereceği açıktır. Ancak "taşınmazımı bir hak ile sınırlandırabilir" şeklinde verilen bir temsil yetkisi, devir yetkisi içermeyecektir.

Uygulamada sıklıkla gündeme gelen taşınmaz satışlarında temsil yetkisi uygulamasını da ayrıca irdelemek istiyoruz. Buna göre temsil yetkisine ilişkin geçerlik unsuruna ilişkin genel kural değişmemektedir. Temsil yetkisi, taşınmaz satışı için yapılıyor olsa dahi, geçerlik şartına bağlı olmayıp BK m. 504 hükmünce taşınmaz devri ve sınırlanmasına ilişkin sözlü olarak yetki verildiği takdirde geçerlik sorunu yaşanmayacaktır.

Her ne kadar Tapu Sicil Müdürlükleri kendilerini bağlayan tüzük ve genelgelere²⁴ bağlı olarak aşağıda inceleyeceğimiz ispat şekline bağlı olacaklarsa da, maddi hukuka ilişkin uyumsuzluklarda da adli yargının bu tüzük ve genelgelerle de bağlı olmayacağı açıktır.

Örnek vermek gerekirse: Noterde düzenlenmiş taşınmaz ile ilgili geçerli bir temsil yetkisi (vekâletname) ölümden sonraya etkili olmak üzere açık hüküm içermemektedir. Bu temsil yetkisi ile temsilci noterde düzenlenmiş olan vekâletnameyi ibraz ile gece 03:00 sularında ölen müvekkilin, adına satış vaadinden doğan borcunu ifa etmek ve temerrüde düşmemek üzere ve temsil olunanın mirasçılarını temerrüde düşürmek amacıyla ifa ettiğini varsayalım. Bu durumda BK m. 45 1. fıkraya

²⁴ Örneğin Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü'nün B.09.1.TKG0100001- 073 nolu ve 21.04.2010 tarihli genelgesi. Esasen genelgenin 3. Maddesinde 818 sayılı eski Borçlar Kanunu'na atfen "Anılan madde; vekâlet konusu ana işlemin yapılabilmesi için öncelikle yapılması gereken işlemler varsa bu işlemlerin ayrı bir yetki almaya gerek olmadan yapılabileceğini açıklamaktadır. Bu nedenle vekâletname ile verilen temel görevin yapılabilmesi için öncelikle yapılması gereken iş ve işlemler varsa, bunların yerine getirilmesine yönelik yapılan işlemler için özel yetki aramaya gerek yoktur." Şeklinde bir ifade kullanılmıştır. Aslında bu ifade tüm diğer kamu kurumlarının ve özel kurumların yetki belgeleri konusunda alması gereken tavrı göstermektedir.

gereği temsilci, yetkisinin sona ermiş olduğunu bilmediği sürece, temsil olunan veya halefleri, temsilcinin yapmış olduğu hukuki işlemlerin sonuçlarıyla bağlıdır. Şimdi temsil olunanın mirasçısı çocuklarından birinin, bu konuda yetkisiz temsil ile MK m. 1025 ve m. 702/son maddeleri hükümleri gereğince yapılan yolsuz tescilin düzeltilmesi davası açması açtığı düşünelim. Bu durumda, yolsuz tescil davasının, vasiyetnamenin bir şekilde geçersiz olması sebebiyle (örneğin tarih atılmaması sebebiyle) kabul olduğu düşünülebilir. Ancak vasiyetname şekle bağlı olsa da, vasiyetname kapsamında verilen temsil yetkisi taşınmaz satış vaadine ilişkin yetkinin ölümden sonraya etkili ("post mortem") olacak şekilde olur ise bu durumda temsil yetkisi sağlıklı bir şekilde verilmiş olduğundan tescil sağlıklı bir şekilde gerçekleşmiş olacaktır. Bu durumda, yolsuz tescil davasının, vasiyetnamenin bir şekilde geçersiz olması sebebiyle (örneğin tarih atılmaması sebebiyle) kabul olduğu düşünülebilir. Ancak vasiyetname şekle bağlı olsa da, vasiyetname kapsamında verilen temsil yetkisi taşınmaz satış vaadine ilişkin yetkinin ölümden sonraya etkili ("post mortem") olacak şekilde olur ise bu durumda temsil yetkisi sağlıklı bir şekilde verilmiş olduğundan tescil sağlıklı bir şekilde gerçekleşmiş olacaktır.

Şimdi borçlandırıcı işlemlerin sayılması gerekmediğini ifade etmekle tapu uygulamalarında karşımıza çıkan borçlandırıcı işlemlerin tek tek sayılması ve temsil olunanın birden çok taşınmazı olmasına dayalı hangi taşınmaza ilişkin temsil yetkisinin verildiğinin belirtilmesinin arandığı uygulamaları doğru bulmadığımızı belirtmek gerekir. Bu konuda İngilizlerin söylediği gibi "Bırakınız kendilerini korumayı öğrensinler." sözünün haklılığıyla temsil olunanların korunmasını tapulara bir yük olarak yüklemekten vazgeçilmelidir.

Bu görüşün kabulü ile önerimiz, temsil olunanlar temsil yetkisi ile kötüye kullanılmasını engellemek amaçlı BK m. 504 hükmünden ayrıca iradi sınırlama ile temsil yetkisini özel etki içerir nitelikte adlarına yapılması gereken işlemleri tek tek belirtmelidirler.

D) Temsil Yetkisi Verilmesi Konusunda Somut Örnekler

1) Temsil olunan temsilciye "Ahmet'i temsilci tayin ettim." şeklinde bir temsil yetkisi vermişse, Ahmet temsilin caiz olmadığı hukuki işlemleri yapamayacaktır. Ayrıca Bk m. 504 ve HMK m. 74'te belirtilen işlemleri de yapamayacaktır. Ancak bunlar dışında özel hukuk ve kamu hukuk sahasında bir özel hukuk kişisi olarak adına ve hesabına yapılacak tüm işlemleri yapabilecektir.

2) "Ahmet, adıma ve hesabıma hukuki işlemler yapmaya yetkili kılınmıştır. Ayrıca ticari ilişkiler teminat verme kapsamında kambyo taahhüdünde bulunabilir ve taşınmazlarımı ipotek ile sınırlandırabilir."

hukuk işlemleri yapabileceği gibi 504. madde hükmünce özel yetki gereken işlemler olarak yalnızca kambiyo taahhüdünde ve taşınmaz ipotek verilmesini de ayrıca yetkili olarak yapabilecektir. Bu yetki dışında başkaca bir özel yetki gereken işlemde bulunamayacaktır örneğin temsilci olunamı kefil yapamayacaktır.

3) “Temsilci sahip olduğum mesken niteliğindeki taşınmazları kiraya verebilir.” şeklinde bir temsil yetkisi söz konusu olursa bu temsilci sadece temsil olunanın maliki olduğu mesken niteliğinde taşınmazları kiraya verebilecektir. Uygulamada sıklıkla görüldüğü üzere burada “dilediği bedel ve şartlarla” şeklinde bir ifade düşülmesine gerek bulunmamaktadır. Tam tersine, sınırlama yapılacak ise bunun açıkça yapılması gerekmektedir.

4) “Avukatım A’yı, davalarımı takibe vekil tayin ediyorum, ayrıca hakkımda tahkim ve hakem sözleşmesi yapabilir ve sulh olabilir.” şeklinde bir temsil yetkisi verilirse, Avukat A, müvekkili adına HMK 74’te belirtilen işler dışındaki işleri (ve bu arada ahzu kabz işlemi) ve HMK m. 74’te belirtilen işlemler içinde olmasına rağmen, yetkilendirmede özel olarak belirtildiği için tahkim ve hakem sözleşmeleri ve sulh yapabilecektir. Ancak HMK m. 74’te açıkça yetki verilmesi gerektiği belirtilen diğer işleri yapamayacaktır.

SONUÇ

Uygulamada, yetki belgelerinin, hatalı olarak kanunun aramadığı derecede kapsamlı ve her türlü hukuki işlemi – kanun emretmese de – içerecek şekilde düzenlendiğini görmekteyiz. Ayrıca çoğu zaman yetki belgesi niteliğinde belgeler “vekâletname” olarak adlandırılmaktadır. Bu itibarla yetki belgeleri hem içerik olarak hatalı düzenlenmekte hem de yanlış isimlendirilmektedir.

Yine uygulamada tüm kamu kurumları ve özel kurumlar, verilen yetki belgelerinde kendi isimlerini aramakta, kişiler sıklıkla ismi değişen kamu ve özel kuruluşlar nezdinde işlem yapabilmek için tekrar tekrar vekâletname çıkarmak zorunda bırakılmaktadır.

Bu uygulamalardan vazgeçilir ve yetki belgeleri kanunun öngördüğü şekilde yalın olarak düzenlenirse, bu belgeler daha formel, standart ve yeknesak bir görünüme kavuşacak ve bu belgeler ile yapılan işlemlerde karşılaşılan karmaşa sona erecektir.

Bu makale ile girişte andığımız, gereksiz bir gayretle, yapılabilecek her türlü işlemin hiçbirisinin atlanmaması endişesiyle tüm işlemlerin tek tek yazıldığı temsil yetkisi belgelerinin aranmasından vazgeçilmesi ümit edilmektedir. Tüm noter ve kamu kurumlarının bu konuda daha uyarlı olması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

Akbıyık, Cem - Temsil Yetkisi ve Temel İlişki – İstanbul Hukuk Fakültesi Mecmuası Cilt LV- S 4 (1997).

Akyol, Şener; Türk Medeni Hukukunda Temsil– Vedat Kitapçılık, İstanbul 2009.

Cihan, Hulki – Temsil Yetkisinin Verilmesi ve Kapsamının Belirlenmesi, 2011, İstanbul.

Hatemi, Hüseyin / Gökyayla, Emre – Borçlar Hukuku Genel Bölüm – 2. Bası Vedat Kitapçılık İstanbul 2012, sayfa 100

Oğuzman, M. Kemal / Öz, M. Turgut Öz; Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 1 – 6098 Sayılı Yeni Türk Borçlar Kanunu’na göre güncellenip, genişletilmiş 9. Bası, İstanbul 2011.

Reisoğlu, Safa – Borçlar Hukuku Genel Hükümler 16. Bası Betaş Yayınları, İstanbul 2004.

Von Tuhr, Andreas – Borçlar Hukukunun Umumi Kısmı Cilt I (çeviren Cevat Edege) İstanbul, 1952.

Yavuz, Cevdet - Borçlar Hukuku Dersleri Özel Hükümler, Beta Yayınları, İstanbul 2013.

Yılmaz, Ejder - Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi – Yetkin Yayınları, Ankara 2013.